

Důchodové daně

Téma

Teoretický základ zdanění důchodů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

**OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ**

Doc. Ing. Jana Janoušková, Ph.D.

Důchodové daně – byly zavedeny v r. 1993

- Důchodové daně jsou součástí každého soudobého daňového systému a představují podstatný výnos veřejných rozpočtů.
 - Pro účely teorie i praxe se rozdělují na:
 - osobní důchodové daně (daně z příjmů jednotlivců),
 - daně ze zisku firem (korporativní daně).
 - Obě důchodové daně se od sebe liší, a to zejména konstrukcí výpočtu daně a daňovými sazbami.
 - V ČR jsou obě důchodové daně upraveny stejným **zákonem o daních z příjmů**.
-

Osobní důchodová daň

- V ČR se jedná o daň z příjmů fyzických osob.
 - Konstrukce této daně je poměrně velmi složitá.
 - Je pro každého občana nejviditelnější a politické reprezentace s ní spojují největší očekávání.
 - Proto jakékoliv změny v její konstrukci jsou pocíťovány a lze předpokládat, že mohou mít rozsáhlé dopady na ekonomické rozhodování jednotlivců, na jejich ochotu pracovat, podnikat, ale také na strukturu jejich spotřeby a v neposlední řadě i na jejich politické preference.
-

Osobní důchodová daň

- Jedním z úkolů této daně je zohledňovat sociální postavení poplatníka.
 - Má umožnit **redistribuci** vytvořeného důchodu od osob s vyššími příjmy osobám s nižšími příjmy a napomáhat principu vertikální spravedlnosti.

 - K tomu je zapotřebí zabezpečit jednotnou základnu zdanění a zajistit **progresivitu zdanění formou**:
 - progresivní sazby daně,
 - nebo formou odečitatelných položek, které snižují základ daně (ze kterého se pak po tomto snížení počítá daň),
 - slev na dani, které snižují již konečnou vypočítanou daňovou povinnost,
 - popř. kombinací výše uvedených možností.
-

Osobní důchodová daň

- je daní univerzální, která sumarizuje rozdílné formy důchodů poplatníka ze všech zdrojů (ze zaměstnání, podnikatelské činnosti, z vlastnictví majetku) a svojí jednotnou zákonnou úpravou dopadá na tyto různé druhy příjmů jednotně.
 - je daní tokovou, je konstruována na přírůstkovém principu a postihuje tak změny v příjmech poplatníka za určité daňové období.
 - Zdaňuje se čistý důchod poplatníka, to znamená, že hrubý důchod se sníží o výdaje spojené s jeho dosažením.
 - V rámci daňové legislativy je vymezeno, které výdaje jsou daňově uznatelné a které ne.
-

- všechny subjekty → zdaněny vždy stejnou relativní sazbou daně.

- Její základní myšlenkou je:
 - nejen snižování a narovnání daňové sazby **ale**
 - rozšiřování daňové základny zrušením celé řady různých výjimek, osvobození, daňových úlev a slev atd., které mimo přílišnou komplikovanost (včetně častých legislativních změn) narušují princip horizontální spravedlnosti.

➤ Pokud dva daňoví poplatníci dosahují stejného příjmu, měli by také oba platit stejnou daň.

➤ Každá daňová úleva představuje snížení daňového výnosu financujícího veřejné výdaje → tedy z určitého úhlu pohledu veřejným statkem, který někteří spotřebovávají, jiní nikoliv.

Rovná daň \neq jednotná sazba !!!

- Rovná daň je širší pojem a cílem je zjednodušený daňový základ.
 - Naopak lze si představit variantu zachovávající progresivní zdanění s více daňovými pásmy.
 - v této modifikaci může zůstat zachován princip horizontální spravedlnosti, neboť těžiště celého mechanismu spočívá právě v daňovém základu.
 - Teoreticky myšlenku rovné daně zpracovali počátkem 80. let ekonomové Stanfordské univerzity Robert Hall a Alvin Rabushka (2007) a zveřejnili ve své práci The flat tax.
-

Negativní důchodová daň

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Každý jednatel má mít státem garantovaný určitý minimální příjem, přičemž motivační prostředí ke zvyšování vlastního příjmu zůstává zachováno.
 - Daň platí pouze ti poplatníci, jejichž příjmy přesahují garantovaný důchod.
 - Poplatníci, kteří tento důchod nemají, daň neplatí nebo dokonce dostávají od státu peněžní dávku ve formě negativní daně (transfer).
 - Zavedení negativní daně by mělo zjednodušit sociální systém, snížit počet sociálních dávek, odstranit souběh placení daně a pobírání dávek a více motivovat k práci.
 - Koncept byl navržen v roce 1962 nositelem Nobelovy ceny za ekonomii Miltonem Friedmanem.
-

Negativní důchodová daň - příklad

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Příjem podléhá paušální sazbě 20 % a existují odpočty 20 000 USD na dospělé osobu a 7 000 USD na vyživovanou osobu (dítě), ty představují garantovaný příjem pro danou rodinu.
 - V takovém systému by čtyřčlenná rodina, která vydělává 54 000 USD ročně, neplatila žádnou daň.
 - Čtyřčlenná rodina, která vydělává 74 000 USD ročně, by platila daň ve výši $20\% \times (74\,000 - 54\,000) = 4\,000$ USD.
 - Čtyřčlenné rodiny s příjmy nižšími než 54 000 USD ročně by však využily **negativní důchodovou daň** (to znamená, že rodina by dostala peníze od státu, místo aby je státu zaplatila).
-

Efektivní sazba daně

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Efektivní daňová sazba je v podstatě průměrná daňová sazba a v souvislosti s osobní důchodovou daní je definována jako procentní podíl daňové povinnosti k hrubému příjmu.

Efektivní daňová sazba ETR (v procentech):

$$ETR = \frac{T}{Y} * 100$$

Kde:

T je daňová povinnost,

Y je hrubý příjem

Efektivní sazba daně a odvodů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁROVINĚ

Zároveň je možné efektivní daňovou sazbu definovat i následujícím vzorcem, kde do ukazatele ETR_{T+SI} jsou do daňové povinnosti přiřazovány i platby sociálního pojištění hrazené zaměstnancem

Efektivní sazba daně a odvodů ETR_{T+SI} (v procentech):

$$ETR_{T+SI} = \frac{T+SI}{Y} * 100$$

Kde:

T je daňová povinnost,

SI jsou odvody na zdravotní a sociální pojištění hrazené zaměstnancem,

Y je hrubý příjem

Příklad

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Hrubá mzda zaměstnance je 25 000 Kč, uplatňuje pouze slevu na poplatníka

Hrubá mzda	25 000 Kč
Sociální pojištění ...7,1 %	1 775
Sleva na poplatníka	- 2 570
Čistá mzda obdržená na účet	20 920
Daňové zatížení 1180/25000	4,72 %
Daňové a odvodové zatížení $(1125 + 1775 + 1180)/25000$	16,32 %